

30 FORFATTERE

DU SKAL LÆSE FØR DU DØR

DE KLASSISKE

HOMER

Små 3000 år på bagen og stadig sprøde. Iliaden og Odysseen er begyndelsen på europæisk litteratur og stadig uovertrufne på actionsiden. Her kæmper og elsker mennesker og guder side om side i storslåede slag med kraft og magi, der får karaktererne i Harry Potter til at ligne forkølede havenisser. Og så er de sprogligt forædlede med de skønneste ord, der aldrig skulle være havnet i glemmebogen.

TIP: ER DU FÆRDIG MED ODYSSEEN, SÅ LÆS ULYSSES AF JAMES JOYCE.

JANE AUSTEN (1775-1817)

Man kan godt undre sig over, hvorfor netop hendes romaner har overlevet sin samtid og stadig læses 200 år efter hendes død. Men opskriften er simpel. Det handler om mennesker og kærlighedsforviklinger, og det går aldrig af mode. Forskellen på hende og mange andre er dog, at hun gør det godt, virkelig godt. Sjovt, spiddende og med altid rammende replikker, der med stor finesse skræller al sminken af

karaktererne og stukken af de pæne facader.

HOVEDVÆRK: STOLTHED OG FORDOM.

F.M. DOSTOJEVSKIJ (1821-1881)

Netop færdig med gymnasiet faldt jeg i en boghandel over noget, jeg ikke kunne stå for: Dostojevskijs samlede værker, 10.000 sider for en slik. Med navne som Tolstoj, Pushkin, Tjekhov, Pasternak etc. er Rusland også i litterær forstand en supermagt. Men det er Dostojevskij, jeg holder mest af. Hans liv og levned er nært forbundet, og hans livshistorie er ligeså spændende som selv hans største romaner. Forbrydelse og

straf og Idiolen er litteraturhistoriske hovedværker, men på mig har især Arme mennesker og Optegnelse fra det døde hus gjort stort indtryk, sidstnævnte om livet i en sibirisk arbejdslejr.

DE SKÆVE OG DE SKØRE

ITALO CALVINO (1923-1985)

En af de mest originale forfattere i nyere tid er italienske Calvino, kendt for sine finurlige og absurde romaner og noveller. Eksempelvis handler Den halverede vicomte om en mand, der bliver delt i to af en kanonkugle og lever videre med en god og en dårlig halvdel. Calvino tager sproget, litteraturen og læseren ved næsen og sætter nye rammer for, hvad litteratur er og kan, bl.a. i hans nok kendteste værk, metaromanen Hvis en vinternat en rejsende. Den lyder måske utilnærmelig, men romanen er letlæst, morsom og altid overraskende.

FRANZ KAFKA (1883-1924)

At læse Kafka er for mig som at læse en drøm. Hans univers har en realisme blandet med noget ofte udefinerbart sært og uvirkeligt, som det er svært helt at sætte ord på. Måske derfor er der så mange udlægninger af hans tekster, og det er en af mange grunde til, at du skal kunne din Kafka. Den tjekkiske forfatter er helt sin egen, med sin egen unikke stemme, og han har inspireret utallige kunstnere lige siden.

START HER: HOVEDVÆRKET PROCESSEN ELLER NOVELLERNE, FX FORVANDLINGEN ELLER FORAN LOVEN.

JOSÉ SARAMAGO (1922-2010)

Portugal er en overset destination, når vi vælger rejsemål. Det samme kan siges om litteraturen, hvor landet står i skyggen af andre sydlandske stormestre. Men Portugals trumfkort slår de fleste: Nobelpristagende Saramagos forfatterskab er blandt de mest originale og inspirerende i verdenshistorien. Han har Svend Åge Madsens lidt krøllede hjerne, men skriver med en helt anden varme og menneskelighed end danskeren,

og de fleste af hans fortællinger er kærlighedshistorier. Kærlighed til mennesker, kærlighed til livet.

START HER: EN FORTÆLLING OM BLINDHED.

BY PRESIDENCIA DE LA NACIÓN ARGENTINA, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=6766202>

JORGE LUIS BORGES (1899-1986)

Den argentinske bibliotekar synes at mestre hele litteraturhistorien og alle dens genrer og ryster sit litterære raflebøger, så de eventyrligste og finurligste fortællinger kommer frem. Selvom Borges ikke er surrealist, kan jeg ikke lade være med at tænke på ham som litteraturens svar på Salvador Dalí. Borges trodser, ligesom Calvino, normer og konventioner inden for litteraturen, afsøger dens grænser og sætter

spørgsmålstejn ved logikken.

START HER: SAMLINGEN FIKTIONER OG ANDRE FIKTIONER.

DE LYRISKE

INGER CHRISTENSEN (1935-2009)

Ved hendes død ærgrede jeg mig gul og blå over, at hun ikke nåede at modtage Nobelprisen i litteratur, for det er ikke hver dag, vi her til lands finder en værdig kandidat til den fornemste af alle priser. Digteren fra Vejle formår at forene struktur og æstetik, så det bliver kunst, måske bedst demonstreret i den stramt komponerede sonetkrans Sommerfugledalen.

By JOHANNES JANSSON/NORDEN.ORG, CC BY 2.5 DK, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=25005828>

SEAMUS HEANEY (1939-2013)

Sandt at sige er mit forhold til lyrik ikke det varmeste, i hvert fald ikke, når det bliver for eksperimenterende og postmoderne. Seamus Heaney har fødderne plantet solidt i den irske muld, og det giver smukke, klare stemningsbilleder af en kvalitet og vedkommenhed, der har gjort ham elsket af både akademikere, kritikere og almindelige læsere. Med sin forkærlighed for klassiske tekster har han blandt andet genoversat

kvadet Beowulf, om en skandinavisk konges kamp mod menneskeæderen Grendel.

By FLICKR USER SEAN O'CONNOR - CROPPED FROM <http://www.flickr.com/photos/seanconnor365/3290653431/>, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=30262914>

VIRGINIA WOOLF (1882-1941)

Hun har en elegance og en poesi i sin pen, man ikke finder ret mange steder, og både Mrs. Dalloway og Til fyret hører til blandt verdenslitteraturens smukkeste, men ikke lettest tilgængelige. Med stream of consciousness-teknikken skifter hun elegant, næsten umærkeligt mellem sine karakterer, som om ordene blev båret af vinden. Lærer du at lade dig bære med og nyde det, venter der dig store læseoplevelser.

DE NORDISKE

J.P. JACOBSEN (1847-1885)

Naturvidenskabsmanden fra Thisted var splittet mellem digtningen og naturstudierne. Alligevel lykkedes det ham at forene de to discipliner, og hans korte forfatterskab indeholder de smukkeste naturbeskrivelser i dansk litteraturhistorie. Men tag ikke fejl. Det er ikke Morten Korch-tyl, for Jacobsen havde holdninger til religion, der på den tid var ikke så lidt kontroversielle. Bedst kommer det til udtryk i Niels Lyhne, hvis

arbejdstitel ganske sigende var Atheisten, og som havde så prominent en fanskare som Thomas Mann, Rilke og Freud.

H.C. BRANNER (1903-1966)

Nævn de største danske forfattere, og de fleste siger H.C. Andersen, Pontoppidan, Bang og Blixen. I skyggen af dem står Branner som en lidt overset figur, der i sin samtid var en fremtrædende kulturpersonlighed, men hvis eftermæle ikke står mål med hans kvalitet. Branner viser sig nok bedst som eminent iagttagelse af mennesker og tiden i Legetøj, om livet i et handelshus og om personerne i dette lille mikrokosmos. Også hans noveller sitrer af liv på hver eneste side og er de bedste noveller, du finder i dansk litteraturhistorie. Bum!

© GYLDENDAL, H.C. BRANNER. FOTOGRAFI FRA CA. 1960.

WILLIAM HEINESEN (1900-1991)

Det er småt med litterær storhed i øriget Færøerne, der er gemt af vejen blandt de øvrige lande i Norden. Miniputnationen kan dog bryste sig af et fyrtårn i William Heinesen, der ikke mindst takket være De fortabte spillemænd har åbnet danskernes øjne for landets litteraturskatte. Hans værker har sit udspring i hans egen virkelighed, men kunne ligeså godt foregå i en aldeles fiktiv verden befolket af et mylder af excentriske personer beskrevet i en mytisk realistisk stil fuld af humor og varme.

DE DRAMATISKE

WILLIAM SHAKESPEARE (1564-1616)

Alle kender hans navn, kan sige "to be or not to be...", og egentlig er han så selvskrevet blandt disse 30 forfattere, at han kunne udelades. Der ER ingen større. Men har du læst ham? Hans enorme forfatterskab indeholder de smukkeste digte, og et utal af senere forfattere har fået deres inspiration fra hans dramaer, der alle er skrevet med en usædvanligt smuk poesi. Hans pen rammer både konger og tiggere, ludere og madonnaer, og hver karakter er menneske på godt og ondt.

START HER: HAMLET ELLER ROMEO OG JULIE.

ANTON TJEKHOV (1860-1904)

Nok er Tjekhov ikke det største navn i russisk litteratur, men han er den største dramatiker, landet kan bryste sig af. Gennem sine hverdagsintriger fornyede han det moderne drama med sit øre for de små nuancer i dialogerne. Mågen, Onkel Vanja og Tre søstre er eksempler på hans stykker, der alle stadig er på repertoiret hele verden over. Der sker ikke rigtig noget i Tjekhovs dramatik, og alligevel indeholder den

så meget genkendeligt liv, fordi det netop handler om dig og mig.

HENRIK IBSEN (1828-1906)

Inden for dramatikken bliver det ikke meget større. Shakespeare selvfølgelig, men ellers er der langt ned til reelle konkurrenter. Norske Ibsen, som vi gerne kalder halv-dansker, er den evigtgyldige scenemester, vi aldrig bliver trætte af. Værker som Vildanden, Peer Gynt og Et dukkehjem provokerede og fornøjede samtiden, og med deres udforskning af individets forhold til det omgivende samfunds institutioner har de beholdt såvel aktualitet som friskhed.

OM KRIG OG FRED

GEORGE ORWELL (1903-1950)

Egentlig hed han Eric Blair, var født i Bengalien og efter en afstikker til England vendte han tilbage til Sydøstasien som politibetjent. Vi kender ham i dag som George Orwell, ophavsmand til klassikerne Kammerat Napoleon og 1984, men han var også ophavsmand til andre romaner, rejseklidringer samt en række artikler, digte og essays. Uanset genre er den røde tråd hadet til den totalitarisme, han selv var vidne til i sin samtid. Men Orwells værker er universelle, og hans tanker er gode at have med sig, når man ser på verden i dag.

GÜNTER GRASS (1927-2015)

Grass har ikke samme helgenstatus som Goethe og Thomas Mann, men selvom efterkrigstidens Tyskland har leveret masser af litterær storhed, er der næppe noget forfatterskab, der bedre bearbejder krigens gru og Tysklands historie, så den bliver forståelig. Tonen og niveauet blev slået an allerede fra start med hovedværket Blikkrommen. Her er stilen nært beslægtet med den magiske realisme, men i sit forfatterskab demonstrerer Grass, at han behersker snart sagt alle stilarter og formår at forene kunst, kultur, politik og historie.

ERNEST HEMINGWAY (1899-1961)

Stilen er knap og præcis som hos flere nyere danske forfattere som Helle Helle o.l., men uden indadskuede navlepilleri fra andedammen. Hemingway griber fat i det største af alle tematikker, nemlig dødens uundgæelighed, og det gør han med en varm, maskulin stemme. Hans forkærlighed for safari og tyrefægtning deler vandene, men hans storhed er indiskutabel. Jeg holder især af romanen Hvem ringer klokkerne for, om en amerikansk soldats deltagelse i den spanske borgerkrig. Den rummer hele livet.

STEFAN ZWEIG (1881-1942)

Det 20. århundrede var en skidt tid at leve i for en forfatter som Zweig. Afsky til diktatur og krig prægede ham som person og formede hans forfatterskab, der tæller såvel noveller som kulturhistoriske romaner. I sin levetid var han en af tidens mest læste forfattere. For mig står Skaknovelle som et særegent højdepunkt, om verdensmesteren i skak, der må se sig slået af en psykotisk amatør, der gennem sin tid i isolation har lært 150 skakpartier udenad.

VIDSTE DU, AT FILMEN THE GRAND BUDAPEST HOTEL ER INSPIRERET AF FLERE AF ZWEIGS VÆRKER?

ERICH MARIA REMARQUE (1898-1970)

Intet nyt fra vestfronten er hovedværket om første verdenskrig, og romanen kommer ikke ud af den blå luft. Kun 18 år og uden anelser om verdens grumhed blev tyske Remarque sendt til fronten i en af historiens blodigste krige. En begivenhed, han overlevede, men som aldrig forlod ham. Hans efterfølgende forfatterskab blev en lang bearbejdelse af krigens traume, med det formål at oplyse verden om begivenhedens brutalitet. Men det er også romaner om kærlighed, for måske er kærligheden løsningen på krigens meningsløshed.

NADINE GORDIMER (1923-2014)

Hun kaldes også Sydafrikas samvittighed, og hendes litterære dagsorden er landets politiske situation under apartheid-tiden. Gordimer bruger ordene som våben og fiktionen som skjold, når hun tager fat i samfundets dårligdomme. Selvom nogle af hendes bøger blev forbudt i Sydafrika, fandt Burgers datter alligevel vej gennem tremmerne til Mandelas fængselscelle på Robben Island. Efter hans løsladelse mødte de hinanden og holdt kontakten frem til Mandelas død.

START HER: MIN SØNS HISTORIE, OM EN SORT FARS DELTAGELSE I KAMPEN MOD APARTHEID I STYRETS SIDSTE TID.

By BOBERGER. PHOTO: BENGT OBERGER - EGET ARBEJDE, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11632454>

CHINUA ACHEBE (1930-2013)

Hans folks historie fra den førkoloniale periode til nutiden er det gennemgående tema i nigerianske Achebes forfatterskab, der ligesom sydafrikanske Gordimers er præget af en politisk agenda. På mange afrikanske skoler er hans værker en fast del af pensum, og det forstår man godt, når man læser hans trilogi, der indledes med Alt falder fra hinanden. Her indføres vi i livet blandt Ibo-folket, deres kultur, ritualer og levevis før mødet med den hvide mand.

By STUART C. SHAPIRO, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=4909138>

DE ENDNU LEVENDE

JULIAN BARNES (1946-)

Jeg føler mig altid i gode hænder, nærmest hjemme, når jeg læser britiske Barnes, for hans sprog er så dejligt præcist, enkelt, engelsk og smukt. Det kommer måske bedst til udtryk i Når noget slutter, om erindrings mangelfuldhed, og Tidens støj, om komponistens Sjostakovitjs vilkår under et idealistisk-politisk regime. Han er en klog og menneskeklog fortæller, der i biografien Vejen op, vejen ned, om tabet af hustruen, gav mig ny indsigt i den sorgendes verden.

LYDIA DAVIS (1947-)

Den amerikanske novellekunstner er for nogle bare kendt som Paul Austers ekskone og oversætter af sværvægtere som Flaubert, Proust og Foucault. Trods en lidt tung akademisk baggrund formår hun let, morsomt og elegant at beskrive hverdagen og livet i nye optikker. Ligesom Helle Helle deler hun vandene, fordi tematikkerne virker så ordinære, men udførelsen står lige i skabet. Hendes noveller, der spænder fra

en enkelt sætning til mange sider, er kondenserede åbenbaringer, der giver virkeligheden et overraskende twist.

JEG ANBEFALER: DEN TRETTEDE KVINDE.

By PATRICK DENKER FROM ATHENS, GA - IMG_5468 LYDIA DAVIS AT ST. PETER'S, CC BY 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3418125>

ORHAN PAMUK (1952-)

Istanbul og dets mennesker er omdrejningspunktet, når tyrkiske Pamuk svinger penslen og maler sine portræt- og landskabsmalerier og viser, hvad det vil sige at være et menneske og et land splittet mellem to kulturer. Byen ved Bosphorus-floden ligger i mødet mellem øst og vest, og med denne kulisser er det, han formår at blande vestlig tænkning med 1001 nats eventyr. I det møde opstår der hos Pamuk altid magi.

JEG ANBEFALER: SKAL DU KUN LÆSE ÉN ROMAN I HELE DIT LIV, SKAL DET VÆRE DETTE FREMMEDE I MIG, SOM JEG UDEN AT BLINKE VIL KÅRE TIL VERDENS BEDSTE ROMAN.

By ORHAN_PAMUK_by_David_Shankbone_2009_NYC

MARIO VARGAS LLOSA (1936-)

1000 eksemplarer af hans debutroman, *Byen og hundene*, blev brændt offentligt i hjemlandet Peru, og så var stilen lagt. Vargas Llosa er så afgjort en politisk forfatter og ikke bange for at tage tyren ved hornene. Hans fortællinger har ofte virkeligheden som inspiration, ikke kun i sit hjemland. Således eksempelvis i *Krigen ved verdens ende*, hvor Brasiliens økonomiske nedtur bliver anledning til en præst og hans følgers

dannelse af et nyt Utopia. Det blev årsagen til en splittelse i Brasilien, der stadig findes i dag.

By MANUEL GONZÁLEZ OLAECHEA Y FRANCO - EGET ARBEJDE, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3490797>

V.S. NAIPAUL (1932-)

Født på Trinidad, studier i England og senere free-lanceskribent med hele verden som vakkende base: Naipaul er postkolonialismens talerør og indfanger individets fremmedgørelse. Forfatterskabet begynder let og satirisk i sine yngre år, men bliver efterhånden mere mørkt og dybere. Hans gennembrud kom med den tragikomiske og vidunderlige *Et hus til Mr. Biswas*, men man mærker en anden Naipaul, når man læser et værk som *Ved en krumning i floden*, der er lige så mørk som det Afrika, den beskriver.

By FAZIL LATIF CHOWDHURY - EGET ARBEJDE, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=53289330>

PATRICK MODIANO (1945-)

Selv siger han, det er, som om han har skrevet den samme bog igen og igen. Alligevel modtog han i 2014 Nobelprisen for sin erindringskunst. Forståeligt nok. En dyb melankoli/tristesse gennemstrømmer hver eneste side af hans værk, som mosekønebyrg over Seinen. Det er lidt noir og meget smukt, eksempelvis i *De dunkle butikkers gade*, om privatdetektiven Guy Roland, der efter en mystisk ulykke har mistet hukommelsen og nu forsøger at finde sig selv.

By FRANKIE FOUGANTHIN - EGET ARBEJDE, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=37169822>

SVETLANA ALEKSIJEVITJ (1948-)

Hvor historiebøgerne typisk ser begivenhederne oppefra og ned, tegner de store linjer og skaber overblik, indsamler journalisten Aleksijevič sit materiale fra katastrofens ofre for at give stemme til individets erindring og smerte. Den hviderussiske nobelpristager balancerer genremæssigt på en knivsæg mellem fakta og fiktion, når et mylder af stemmer vokser frem og bliver til fortællinger om det 20. århundredes katastrofer, fra 2. verdenskrig over den sovjetiske krig i Afghanistan til atomulykken i Tjernobyl.

JEG ANBEFALER: SECONDHAND-TID.

By PETER GROTH - EGET ARBEJDE, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=26811779>